

**Posudek na diplomovou práci Ivy Bartošové: *Přijímání jinakosti*
– *zobrazování sexuálních menšin v současném srbském,
chorvatském a bosenském dokumentárním a hraném filmu***

FF UK, obor: Slavistika se specializací kroatistika

Posudek vypracoval: PhDr. Jaroslav Otčenášek PhD.

Iva Bartošová si pro svou diplomovou práci vybrala poměrně složité a zároveň obsáhlé téma vnímání hned několika sexuálních menšin (gayové, lesby, transsexuálové, transvestité a intersexuálové) ve vybraných zemích bývalé Jugoslávie (Chorvatsko, BiH, Srbsko). Téma je navíc „rozkročené“ mezi několika vědními disciplínami, což se projevilo jak pozitivně tak negativně

V úvodu nás autorka seznamuje s důvody, proč si vybrala tak komplikované téma a co ji zajímá především. Následuje nezbytné přesnější vymezení a charakterizování jednotlivých skupin lidí s odlišnou sexuální orientací než je většinová (tj. heterosexuální), nicméně se Iva Bartošová neopírá právě o nejnovější literaturu. Autorka tu poměrně jasně a přitom stručně vymezuje hranice mezi těmito skupinami. Velmi zajímavě popisuje balkánský fenomén tzv. viržin (žen, které jsou nejčastěji z důvodu absence mužského potomka, nuceny od dětství přijmout roli muže). Poté Iva Bartošová analyzuje současný vztah oficiálních náboženství, které v regionu dominují k osobám s menšinovou sexuální orientací (katolictví, pravoslaví a islám), přičemž využívá jak oficiální statistik, tak metodu přímého pozorování a interview přímo v terénu. Nicméně se v samém textu práce příliš nevěnuje objasněním vlastních postupů při vyhledávání a zpracovávání pramenů a dat. Následně nás seznamuje s právním vývojem a současným stavem nelegálnosti či legálnosti neheterosexuálního chování.

Ve třetí kapitole se konečně dostává k vlastnímu jádru své práce – k filmu. Nejprve se věnuje filmu hranému obecněji a pak detailněji analyzuje jednotlivé tituly. Bartošová se nebojí kriticky vyjádřit i k vědomě zneužívaným stereotypům, které se v některých snímcích objevují. Bohužel řada myšlenek

není přesněji vyjádřena, byť vlastním textem prosvítají. Kvůli lepší ilustraci poměrů v zemích bývalé Jugoslávie sem autorka také zařadila jeden slovinský film s lesbickou tematikou.

Čtvrtý oddíl se zabývá prezentováním sexuálních menšin ve filmech dokumentárních. Velmi zarážející je např. přístup řady institucí (např. vedení filmových festivalů v Srbsku) k tomuto problému, byť bychom to u dokumentárních filmů patrně nečekali. Nezodpovězena zůstává otázka, jak jsou sexuální menšiny zachycovány ve filmech, které se věnují jiným problémům a gaye, lesby apod. zachycují jen jako okrajové či vedlejší postavy.

Obrazem sexuálních menšin v současné beletrii a následně v odborné literatuře pak Bartošová poměrně dobře ukazuje zakořeněnost i těch nejhlupejších stereotypů, které jsou ve spojení se sexem na Balkáně (a nejen tam) stále živé, ač značně výběrově.

Problematikou médií, mediální prezentace a přístupu k jinak sexuálně zaměřeným lidem se Iva Bartošová zabývá v podkapitole 5.3. Dále autorka také zmiňuje řadu veřejných aktivit neheterosexuálních lidí (gaypride, speciální filmové festivaly apod.), otázkou jejich vlastní organizovanosti (internetové stránky aj.).

Šestý oddíl nám umožňuje porovnat tento stav se situací v ČR (po právní, kulturní i statistické stránce). V sedmé části, kde se snaží proniknout (nakolik je to vůbec možné) do podstaty předsudků a kořenů diskriminace sexuálně jinak orientovaných lidí, pak svou práci uzavírá. Svě hlavní postřehy pak shrnuje v závěru.

Iva Bartošová prokázala dobrou schopnost vypořádat se i s tak složitým problémem, jakým je postavení sexuálních menšin ve vybraných zemích Balkánu. Místy s přesvědčivou argumentací a místy poněkud bez argumentace se jí přeci jen podařilo přinejmenším nahlédnout do řady podstatných prvků různých „tradičních pohledů“ té „správné“ části populace. Je však důležité připomenout, že v rámci slavistiky se jedná patrně o první práci svého druhu.

Autorka se sice nevyhnula řadě chybiček (chybějící či přebývající mezery apod.), ale jinak z výše zmíněných důvodů navrhuji hodnotit tuto práci jako velmi dobrou.

v Praze 22. 1. 2009

